

KOLEJNY NUMER CZASOPISMA „OCHRONA ZABYTKÓW” JUŻ DOSTĘPNY W WERSJI ONLINE W KSIĘGARNI NID

Posted on 29 grudnia 2023

W 2023 roku przypadała dwudziesta rocznica uchwalenia ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zapraszamy do lektury numeru „Ochrona Zabytków” (2/2023), zamykającego ten rok którym świętujemy jubileusz, przybliżając różnorodne kwestie związane z zapisami ustawy.

Funkcjonujący od 105 lat system ochrony zabytków w Polsce po 1989 roku musiał przyjąć nowy paradygmat ochrony i dostosować funkcjonujące przepisy do zmian, które zostały wywołane przez przemiany społeczno-gospodarcze. Odpowiedzią na funkcjonowanie ochrony zabytków w nowej rzeczywistości miała być ustawa z 2003 roku. Przyniosła ona dwie fundamentalne zmiany – decentralizację części zadań z zakresu ochrony zabytków oraz rozszerzenie przedmiotowego zastosowania przepisów z zakresu ochrony zabytków (mowa tu o rezygnacji z funkcji prawotwórczej rejestru zabytków i przyjęciu, że zabytkami są wszystkie obiekty o cechach określonych w definicji legalnej). Obie te zmiany w sposób istotny wpływają na obecną efektywność systemu ochrony zabytków. Dwudziestolecie obowiązywania ustawy o ochronie zabytków jest zatem okazją nie tylko do spojrzenia w przeszłość, lecz także do poszukiwania odpowiedzi na pytanie o kierunki zmian obecnej regulacji.

Teksty czołowych przedstawicieli doktryny prawa ochrony zabytków publikowane w niniejszym numerze odnoszą się do wybranych zagadnień związanych z potrzebą systemowego podejścia do ochrony zabytków. Odpowiadają też na pytania o kierunki nowelizacji podyktowanych zmianami uwarunkowań prawnych, które nastąpiły po 2003 roku.

Do pobrania: [Ochrona Zabytków 2/2023](#)

W tym numerze **Jacek Brudnicki** pochylił się wobec tego nad **kryteriami obejmowania zabytku ochroną konserwatorską** przez wpis do rejestru zabytków. W swoim tekście przeanalizował przepisy ustawy o ochronie zabytków, dyskurs środowiska konserwatorskiego, decyzje organów ochrony zabytków oraz orzecznictwo sądów administracyjnych. Autor dotknął podstawowej dla funkcjonowania systemu ochrony zabytków kwestii dotyczącej roli rejestru w świetle obowiązujących przepisów. Z kolei **Aleksander Jakubowski** poruszył **wątek gminnej ewidencji zabytków** – problem bardzo aktualny w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z maja 2023 roku, w którym Trybunał zakwestionował procedurę ujmowania obiektów w gminnej ewidencji zabytków. Niezbędne zmiany ustawodawcze w tym zakresie są obecnie najbardziej palącym problemem stojącym przed ustawodawcą.

Dalej **prof. Wojciech Kowalski** podejmuje temat **podwodnego dziedzictwa kulturowego** w świetle polskiego prawa ochrony zabytków. Wysuwa też postulaty de lege ferenda służące implementacji ratyfikowanej przez Polskę w 2021 roku Konwencji UNESCO o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego, która otworzyła system ochrony zabytków w Polsce na zupełnie nowe wyzwania i zagadnienia prawne. Autor kolejnego tekstu zwraca zaś uwagę na potrzebę wprowadzenia nowych regulacji dotyczących zawodu archeologa i zgłasza propozycje stosownych zmian. Artykuł **Łukasza Czwojdy** jest w zasadzie pierwszą tak kompleksową **analizą prawną zagadnienia związanego z funkcjonowaniem zawodów regulowanych** na tle obowiązujących przepisów. Otwiera ona dyskusję dotyczącą również pozostałych zawodów regulowanych, w szczególności kwestii wymagań co do doświadczenia i umiejętności osób pracujących przy zabytkach, a także procedury ich potwierdzania, od której zależy możliwość zapewnienia wysokiej jakości prac konserwatorskich w Polsce.

Anna Fogel pisze z kolei o **przenikaniu się przepisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska przyrodniczego na tle regulacji odnoszących się do krajobrazów kulturowych**. Ważne miejsce w jej tekście zajęła ocena skuteczności przyjętych rozwiązań. Ciekawy wątek poruszył również **Olgiert Jakubowski**, który omawia systemowe rozwiązania z zakresu **ochrony dziedzictwa martyrologicznego** w Polsce, a przy okazji proponuje doprecyzowanie tego pojęcia. Jego tekst w założeniu ma rozpocząć szerszą debatę na ten temat.

W aktualnym wydaniu **„Ochrony Zabytków”** pojawił się także **nowy dział – „Dyskusje”**. Chcemy, by stał się on platformą wymiany myśli i – za sprawą bardziej swobodnej formy wypowiedzi – ożywił dyskusje toczące się w środowisku. Planujemy zamieszczać w nim teksty będące opiniami, zachęcające do podejmowania danej tematyki. Ów nowy dział został zainicjowany przez **Wojciecha Szafrąńskiego**, który zastanawia się, **czy ochrona zabytków w Polsce zawsze stoi w kontrze do rynku sztuki**, wskazuje punkty zapalne na ich styku i rozważa zmiany legislacyjne.

W numerze nie zabrakło również artykułów poświęconych konkretnym dziełom sztuki. **Oliwia Buchwald-Zięcina** omówiła **prace konserwatorskie przeprowadzone przed wystawą Obraz Złotego Wieku** – największą w historii Zamku Królewskiego na Wawelu, prezentowaną od września do grudnia 2023 roku. **Marta Lempart-Geratowska** i **Maria Goryl** przedstawiły badania nad siedemnastowiecznym obrazem **Matka Boska z Dzieciątkiem w typie Hodegetrii częstochowskiej** z kościoła parafialnego w Suchoj Beskidzkiej, z uwzględnieniem techniki i technologii wykonania dzieła w kontekście przemian historycznych wizerunku. **Arkadiusz Cegliński** przybliżył zaś historię ograbienia **nagrobka Adolfa Dygasińskiego na Starych Powązkach** i restauracji pomnika tego pisarza. Tekst kończą ciekawe rozważania nad słuszością kierunku obranego podczas owej restauracji. Z kolei **Piotr Chabiera** prześledził losy **kamieni litograficznych wykorzystywanych podczas przygotowywania Albumu wileńskiego Jana Kazimierza Wilczyńskiego**. Opisał przy tym starania profesora Mariana Morelowskiego o sprowadzenie ich z Paryża do Wilna.

Mamy nadzieję, że zamieszczone w tym numerze artykuły spotkają się z zainteresowaniem, skłonią Państwa do refleksji i być może zachęcą do dyskusji nad którymś z poruszanych wątków.

„Ochrona Zabytków” to specjalistyczne czasopismo poświęcone tematyce ochrony dziedzictwa kulturowego, konserwacji i badaniu obiektów zabytkowych. Czasopismo od ponad 70 lat prezentuje osiągnięcia konserwatorów, historyków sztuki, archeologów, architektów i innych osób zajmujących się szeroko pojętą ochroną dziedzictwa kulturowego. Łamy „Ochrony Zabytków” otwarte są zarówno dla naukowców, jak i praktyków, a podstawowym warunkiem publikacji jest wysoki poziom merytoryczny artykułów.

Od 2014 roku „Ochrona Zabytków” jest półrocznikiem, a od roku 2023 wersją pierwotną (referencyjną) jest wersja elektroniczna w otwartym dostępie.

Wydawca: Narodowy Instytut Dziedzictwa
ISSN 2956-6606

Wydawnictwo dostępne jest w wersji elektronicznej w [Bibliotece Nauki](#), a archiwalne numery można znaleźć w bazie [BazHum](#). Od 2020 roku „Ochrona Zabytków” jest indeksowana w bazie Scopus.

„Ochrona Zabytków” ujęta jest w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych Ministerstwa Edukacji i Nauki (identyfikator 29441; 40 pkt).

Numery bieżące oraz archiwalne są dostępne na stronie czasopisma <https://ochronazabytkow.nid.pl/>

